

Анатолій Кузьмінський,
доктор педагогічних наук, професор
кафедри педагогіки вищої школи і
освітнього менеджменту Черкаського
національного університету імені
Богдана Хмельницького

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕДОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ В УНІВЕРСИТЕТІ

Як відомо, однією з найважливіших умов розвитку освіти є інтенсивно-оптимальне впровадження в практику нових прогресивних педагогічних ідей, технологій, досягнень сучасної психолого-педагогічної науки і практики.

Створення чіткої, керованої, гнучкої системи вивчення, узагальнення, розповсюдження і впровадження найновіших досягнень педагогічної науки і передової педагогічної практики в едукативний процес – одна з найважливіших умов вдосконалення роботи освітніх установ, підвищення якості освіти.

До проблеми вдосконалення освітнього процесу останні роки помітно зріс інтерес і науковців, і педагогів-практиків, і громадськості. Саме від ефективності діяльності освітніх закладів залежить майбутнє благополуччя кожної людини і держави в цілому. Наш земляк, народний вчитель, академік О.А. Захаренко у статті «Розраховуємо на мудрість» зауважував: «Незалежна Україна як повітря, як води потребує нової школи, яка хоч на крок йтиме попереду суспільства, нової за змістом, за системою і технологією навчання і виховання, чесною і добродійною, що дасть країні покоління чисте, мудре, порядне, працююче, яке ніколи не зречеться своєї державності, своєї історії. Не зречеться святих істин справедливості, і давніх і нових традицій, дружби і поваги до культури інших народів» [2]. А щоб сформувати нове покоління, потрібні мудрі педагоги, яких готують вищі навчальні заклади.

Професійна діяльність педагога багатоаспектна, вона охоплює суто навчальну (викладацьку), методичну, науково-пошукову роботу, виховний вплив на особистість, організаційні вміння. На нашу думку, найголовніша функція педагога – засобами свого навчального предмета – математики, історії, біології – вчити учнів (студентів) найважливішому: як стати особистістю й реалізовувати свої потенційні можливості, здібності. В наш час це надзвичайно складні завдання. Життя за стінами навчальних закладів міняються стрімко, а педагог підготовлений «за вчорашніми вимогами суспільства, життя». Це не провина, а біда вчителя. Не лише в Україні, а в усьому світі спостерігається криза системи освіти. Школі потрібні реформи змісту, технологій підготовки вчителя, начально-матеріального забезпечення освітнього процесу.

Як засвідчує досвід, найскладнішим у вирішенні проблем є:

а) кадрова – рівень підготовки і перепідготовки вчителів;

б) формування батьківської, громадської, суспільної думки щодо необхідності внесення кардинальних змін у освітню політику та методи її реалізації.

Вічна проблема «Чому і як вчити». У повісті «Тарас Бульба» Микола Гоголь, говорячи про навчання Остапа, зауважив: «Тогдашний род учения страшно расходился с образом жизни: эти схоластические, грамматические, риторические и логические тонкости решительно не прикасались к времени, никогда не применялись и не повторялись в жизни. Учившиеся им ни к чему, не могли привязать своих познаний, хотя бы даже менее схоластических. Самые тогдашние ученые более других были невежды, потому что вовсе были удалены от опыта» [1, с. 58].

Саме передовий педагогічний досвід є важливим чинником, підвищення педагогічної майстерності, розвитку творчої ініціативи вчителя, невичерпним джерелом нового і прогресивного.

Прекрасним прикладом новаторства у прикладній педагогіці є діяльність А. Макаренка, В. Сухомлинського, О. Захаренка, Ш. Амонашвілі, І. Зязюна, М. Гузика, В. Шаталова які блискуче узагальнили власний педагогічний досвід, збагативши теорію і методіку освіти оригінальними науковими ідеями. У своїх педагогічних працях вони методологічно обґрунтували роль передового досвіду, наголошуючи на необхідності тісного взаємозв'язку теорії і практики без якого не можливий розвиток освіти. І хоча до проблеми передового педагогічного досвіду зростає інтерес науковців, ще й сьогодні не все прогресивне, педагогічно доцільне, що народжується у творчих лабораторіях науковців і педагогів-практиків, стає надбанням широкого загалу освітян.

Основною причиною, на наш погляд, є невміння виокремлення продуктивних ідей, недооцінка педагогіки при підготовці педагогічних працівників. Аналізуючи це явище В. Коротич цитує висловлювання Льва Толстого про завдання педагогіки: «завданням педагогіки є наведення розуму на узагальнення», тобто потрібно вчити людину мислити самостійно [3]. Тому в нашому університеті ми побудували викладання педагогічних дисциплін саме так, щоб навчити майбутніх вихователів підростаючого покоління, працівників освіти мислити, обирати педагогічно доцільні форми, методи, технології для досягнення цілей формування особистості, людини.

Глибинне знання навчального предмету майбутнього фаху студентів завжди викликає повагу до викладача, є характерною рисою справжнього майстра-педагога вищої школи. Саме майстерність викладача, відданість його своїй професії, обраному фаху є визначальним чинником виховного впливу на студентів.

Бездоганне глибоке знання предмета навчання завжди притаманне справжнім майстрам вищої школи. Відданість викладача обраному фаху, його професійний інтерес є значними чинниками його виховного впливу на студентство.

Викладач вищої школи в очах студентів виступає як науковець, він є представником певної галузі наукових знань, посередником між наукою та студентами. Він не лише знайомить молодь з науковими ідеями, перспективами розвитку науки, її практичного застосування в суспільній та господарській діяльності, але й сприяє становленню студентів як науковців. Слід ураховувати думку В. І. Вернадського про те, що для наукового розвитку необхідне визнання повної свободи особистості, особистості духу, бо тільки за цієї умови може один науковий світогляд змінюватися іншим, створеним вільною, незалежною роботою особистості, адже забезпечення вільного, творчого розвитку особистості студента є одним із важливих завдань педагога у вищій школі.

Конструктивний компонент педагогічної діяльності викладача вищої школи передбачає: знання особливостей кожного типу форм організації навчання; уміння побудувати конкретну форму навчання відповідно до реальних педагогічних ситуацій; уміння добирати оптимальну сукупність методів навчання для досягнення поставлених цілей навчання; уміння обирати доцільну структуру навчального заняття в залежності від стану опрацювання навчальної програми предмета та мети заняття; вміння відібрати кількість і обсяг навчального матеріалу в залежності від часу навчання і рівня підготовки студентів; уміння конструювати методичну структуру навчального заняття, відповідну дидактичній структурі.

Успіх викладацької діяльності тісно пов'язаний з умінням спілкування зі студентами. Комунікативний компонент діяльності викладача реалізується в процесі передачі навчальної інформації студентам і в процесі формування ділових та міжособистісних стосунків. Ефективність процесу передачі інформації викладачем залежить від фахових і психолого-педагогічних знань і вмінь. Якщо викладач знає і розуміє предмет, він може його розкрити, адаптувати до рівня готовності студентів сприймання навчального матеріалу

В умовах побудови нової, власної, національної системи освіти оновлення її змісту, форм і методів роботи з впровадження досягнень педагогічної науки, прогресивної педагогічної практики набуває першочергового значення.

Список використаних джерел

1. Гоголь Н. Повести / Н. Гоголь. – Санкт-Петербург : Изд-во Дом «Азбука-классика», 2007. – 317 с.
2. Захаренко О. А. Розраховуємо на мудрість / О. А. Захаренко // Віче. – 1993. – № 3.
3. Коротич В. Бульвар Гордона. – 2008.

